

Сутність та основні тенденції розвитку телекомунікаційних підприємств України

Глушенкова А.А.

кандидат географічних наук,
доцент кафедри менеджменту
Державного університету телекомунікацій

Лазоренко Л.В.

кандидат економічних наук, доцент,
професор кафедри менеджменту
Державного університету телекомунікацій

У статті розглянуто сутність розвитку. Досліджено найбільш відомі тлумачення розвитку підприємства. Розкрито характерні риси та проблеми розвитку підприємства. Проаналізовано основні тенденції розвитку телекомунікаційних підприємств. Визначено основні напрями діяльності телекомунікаційних підприємств в сучасних умовах, що забезпечуватимуть їх стабільний розвиток.

Ключові слова: розвиток, тенденції, телекомунікаційні підприємства, послуги, ресурси, сфера інформації та телекомунікацій.

Глушенкова А.А., Лазоренко Л.В. СУТЬ И ОСНОВНЫЕ ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ ТЕЛЕКОММУНИКАЦИОННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ УКРАИНЫ

В статье рассмотрена суть развития. Исследованы наиболее известные определения развития предприятия. Раскрыты характерные черты и проблемы развития предприятия. Проанализированы основные тенденции развития телекоммуникационных предприятий. Определены основные направления деятельности телекоммуникационных предприятий в современных условиях, которые будут обеспечивать их стабильное развитие.

Ключевые слова: развитие, тенденции, телекоммуникационные предприятия, услуги, ресурсы, сфера информации и телекоммуникаций.

Glushenkova A.A., Lazorenko L.V. ESSENCE AND MAIN TENDENCIES OF DEVELOPMENT OF TELECOMMUNICATION ENTERPRISES OF UKRAINE

Essence of development is considered in the article. The most well-known interpretations of development of enterprise are investigated in the article. The personal touches and problems of development of enterprise are exposed. Basic progresses of telecommunication enterprises trends are analyzed. Basic directions of activity of telecommunication enterprises are certain in modern terms that will provide them for stable development.

Keywords: development, tendencies, telecommunication enterprises, services, resources, sphere of information and telecommunications.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сучасний етап розвитку економіки вимагає від підприємств підвищення ефективності діяльності, конкурентоспроможності товарів і послуг на основі впровадження сучасних інноваційних технологій, постійного вдосконалення систем господарювання та управління. Розвиток будь-якого підприємства є невід'ємною умовою його успішного функціонування. Це питання є актуальним як для компаній, що тільки почали своє існування, так і для тих, що давно функціонують на ринку. Особливо важливим є розвиток для телекомунікаційних підприємств, оскільки їх діяльність пов'язана з використанням великої кількості технічних засобів та технологічних рішень, які постійно змінюються і безперервно удосконалюються.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сутність розвитку підприємства досліджувалась такими вченими, як, зокрема, Р. Акофф, І. Ансофф, В.П. Залуцький, Н.В. Афанасьєв, В.Д. Рогожин, В.І. Рудик, Й. Шумпетер, А.Е. Воронкова, Р.А. Фатхутдінов.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Сьогодні важливо визначити необхідність та основні тенденції розвитку телекомунікаційних підприємств з метою забезпечення їх ефективного функціонування.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є аналіз основних тлумачень розвитку підприємства, визначення його складових та дослідження його тенденцій в діяльності телекомунікаційних підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розвиток підприємства означає якісні зміни та оновлення його господарської системи та організаційної структури, підвищення ефективності функціонування на основі вдосконалення техніки, технології та організації праці у всіх структурних підрозділах, підвищення якості продукції та послуг, що ним надаються [1].

На думку І. Ансоффа, розвиток – це питання не стільки того, що є, скільки того, що може бути зроблене з тим, що є [2, с. 56].

Р. Акофф визначає розвиток як процес, у якому збільшуються можливості і бажання індивіда задовольняти свої бажання і потреби інших людей. Це зростання здібностей і потенціалу людини, а не придбання матеріальних благ. Це, скоріше, питання мотивації, знань, розуміння і мудрості, ніж багатства. Розвиток більш тісно пов'язаний з якістю, ніж з рівнем життя [1, с. 238].

Кількісні зміни – зростання – це збільшення або зменшення складових частин підприємства. Якісні зміни – це перетворення структури і функцій підприємства, його частин і елементів. Останні необов'язково повинні супроводжуватися зміною кількісних характеристик. Згідно з законами діалектики рушійною силою будь-яких змін є суперечності, що визначають кількісні зміни, обумовлені відносинами з навколишнім середовищем, тоді як внутрішні суперечності між елементами відіграють основну роль в якісних змінах [3, с. 534].

Філософська наука визначає, що, на відміну від явищ руху, зміни, що можуть викликатися дією і зовнішніх по відношенню до об'єкта сил, розвиток є саморухом об'єкта – іманентним процесом, джерело якого укладено в самому об'єкті, що розвивається. Розвиток виникає в результаті протиріч, боротьби нового і старого, боротьби «суперечливих, взаємовиключних, протилежних тенденцій», властивих об'єктам «природи», їх подолання, перетворення в нові протиріччя [4].

Р.А. Фатхутдінов вважає, що розвиток буває екстенсивним, інтенсивним, внутрішнім (джерело такого розвитку знаходиться всередині об'єкта) і зовнішнім (визначається лише зовнішніми чинниками). Розвиток тісно пов'язаний з функціонуванням різних об'єктів, проте функціонування може мати і зворотний характер [5, с. 247].

Розвиток може виявлятися як у прогресі, так і в регресі, а також виражатись в еволюційній або революційній формі. Прогрес забезпечує розвиток системи від нижчого рівня до

вищого, вдосконалюючи систему, підвищуючи рівень системи підприємства. В економічному плані це виявляється в ускладненні діяльності підприємства, покращенні його ефективності, переході на більш якісний рівень технологій тощо. У разі з регресом ситуація протилежна. Регрес – це тип розвитку, відповідно до якого система переходить від вищого рівня до нижчого, відбувається перехід до менш досконалого, ефективного виробництва. В економічному плані це може бути підприємство, яке в час воєнних дій змушене перепрофільовуватись і виготовляти продукцію на замовлення державного сектору або у випадку погіршення фінансових показників змушене переходити на старі принципи діяльності з метою продовження функціонування [4].

Розвиток підприємства повинен здійснюватися так, щоб всі зміни, що відбуваються на підприємстві, в його технологічному комплексі, виробничій, інноваційній, організаційній та управлінській діяльності, давали змогу зберігати і покращувати рентабельність і стабільність, а також інші характеристики, які відповідають його розвитку [4].

Н.В. Афанасьєв, В.Д. Рогожин, В.І. Рудик виділяють три головні напрями розвитку:

- 1) збільшення масштабів споживання економічних ресурсів (кількісний аспект);
- 2) зміни в складі елементів та їх комбінацій (структурний аспект);
- 3) зрушення в споживчих характеристиках елементів, у їх індивідуальній і інтегральній корисності (якісний аспект) [3, с. 324].

Можливі напрями розвитку підприємства лежать в дуже широкому діапазоні [4].

- 1) Інтенсивне зростання і збільшення продажів. Реалізація стратегії інтенсивного зростання пов'язана з послідовним здійсненням декількох фаз, що відрізняються різними методами управління підприємством.

- 2) Розвиток продукту. Характеристики виробленого продукту збігаються з вимогами ринку, отже, продукт необхідно удосконалювати, пристосовавши до потреб.

- 3) Розвиток ринку. Ринок не обізнаний про якість нового товару, існують нові, раніше не охоплені, але потенційно цікаві сегменти ринку.

- 4) Диверсифікація. Необхідність проведення диверсифікації викликана проблемами, що є наслідком несподіваних змін в зовнішньому середовищі, коли підприємство вимушене поспішно змінювати ринкову стратегію, почати запроваджувати новий вид діяльності, виробництво нових видів продукції, змінювати

спрямованість інвестиційної діяльності. Головне завдання диверсифікації полягає у підвищенні стійкості підприємства за рахунок можливості маневру ресурсами.

5) Інтеграція, а саме горизонтальна інтеграція, об'єднання між конкурентами; вертикальна інтеграція, об'єднання по ланцюжку «виробник – споживач».

Що стосується діяльності телекомунікаційних підприємств, то їх розвиток повинен базуватися на постійному моніторингу ринку телекомунікаційних послуг та удосконаленні їх технологічної складової, без якої подальше існування таких підприємств неможливо.

Сфера інформації та телекомунікацій охоплює такі види економічної діяльності: видавництво; виробництво кіно- та відеофільмів, телевізійних програм, видання звукозаписів; діяльність у сфері радіо- та телевізійного мовлення; комп'ютерне програмування, надання інформаційних послуг; надання послуг зв'язку. Близько двох третин послуг, що надаються суб'єктами господарювання сфери інформації та телекомунікацій, припадають на послуги зв'язку. За таких обставин важливо приділити увагу дослідженню стану та розвитку підприємств зв'язку України, які демонструють високу позитивну динаміку зростання та інноваційну спрямованість щодо підприємств інших галузей.

Сьогодні сфера зв'язку та інформатизації України – це 86 377 суб'єктів господарювання різних форм власності, що здійснюють діяльність у сфері зв'язку та інформатизації; 298 000 суб'єктів, зайнятих у сфері зв'язку та інформатизації; 9 523 суб'єкти господарювання, які здійснюють діяльність у сфері ІТ; 4 255 операторів та провайдерів, що внесені до Реєстру операторів, провайдерів телекомунікацій; 2 973 оператори, що мають ліцензії на певний вид діяльності у сфері телекомунікацій; 2 892 суб'єкти господарювання, що надають послуги доступу до Інтернету; 148 вищих навчальних закладів, що здійснюють підготовку фахівців для сфери ІКТ; 67,5 млрд. грн. – обсяг доходів від надання послуг сфери зв'язку та інформатизації;

52,4 млрд. грн. – обсяг доходів від реалізації послуг зв'язку; 15,1 млрд. грн. – обсяг реалізованих послуг у сфері інформатизації [6].

У 2013 р. кількість підприємств сфери інформації та телекомунікацій становила 14 885 од., у 2014 р. вона знизилась і склала 13 319 од., у 2015 р. вона зросла до значення 13 633, а у 2016 р. вона суттєво знизилася до 5 201 од. Така динаміка пояснюється високим рівнем конкуренції як в даній галузі, так і в економіці загалом (табл. 1) [7].

У структурі суб'єктів господарювання сфери інформації та телекомунікацій переважають малі підприємства, які складають приблизно 97% (рис. 1).

Одним із чинників забезпечення розвитку вітчизняних підприємств є обсяг капітальних інвестицій, що спрямовуються на відтворення основних засобів, розширення, реконструкцію та їх модернізацію.

Динаміка капітальних інвестицій вказує на їх суттєве зростання, особливо у 2015 р. Так, у 2015 р. обсяг капітальних інвестицій збільшився більш ніж утричі порівняно з 2013 р. Наслідком такої динаміки є введення в дію нових основних засобів у 2013 р. на 3 988 млн. грн., у 2014 р. – на 3 920 млн. грн., що спонукало до зменшення ступеня зносу основних засобів у 2014 р. на 7,5% (до 58,5%).

Кількість зайнятих і найманих працівників на підприємствах сфери інформації та телекомунікацій щорічно зменшувалася.

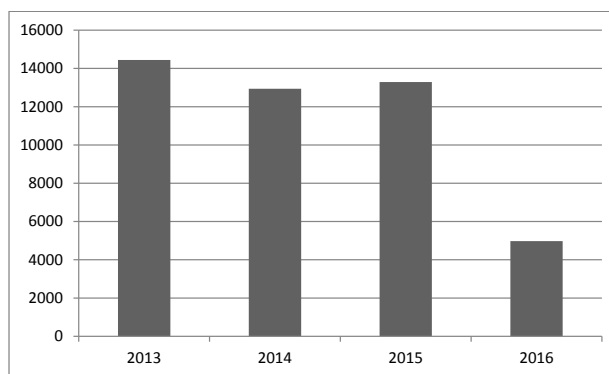

Рис. 1. Динаміка малих підприємств сфери інформації та телекомунікацій за 2013–2016 роки, од.

Таблиця 1

Динаміка підприємств інформації та телекомунікацій в Україні за 2013–2016 роки, од.

Види підприємств за розмірами	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.
Всього	14 885	13 319	13 633	5 201
зокрема, великі	7	6	6	4
середні	423	374	337	219
малі	14 445	12 939	13 290	4 978

Так, якщо у 2013 р. кількість зайнятих працівників складала 218,1 тис. осіб, то у 2015 р. – 164,2 тис. осіб, тобто зменшилася на 53,9 тис. осіб. Відповідним чином змінювалася динаміка і найманих працівників, кількість яких знизилася з 214,6 до 159,7 тис. осіб, тобто на 71,3 тис. осіб.

Водночас варто відзначити зростання обсягу реалізованої продукції та послуг підприємств за 2013–2015 рр. При цьому темпи зростання обсягу реалізації продукції та послуг підприємств сфери інформації та телекомунікацій також підвищуються. Має місце зростання частки обсягів реалізованої продукції та послуг малих підприємств сфери інформації та телекомунікацій (рис. 2) [7].

Основними сегментами на ринку телекомунікаційних послуг залишаються мобільний, телефонний фіксований та комп'ютерний зв'язок, спільна частка яких у загальних доходах від надання телекомунікаційних послуг за підсумками року склала 94,8%. При цьому доходи від комп'ютерного зв'язку зросли на 11,9%, фіксованого телефонного зв'язку – на 0,1%, рухомого (мобільного) зв'язку – на 1,9%, доходи від надання послуг телеграфного зв'язку, передачі і прийому телевізійних і радіопрограм, радіозв'язку та дротового мовлення у звітному періоді продемонстрували падіння на 12,4%, 4,5% та 2,3% відповідно.

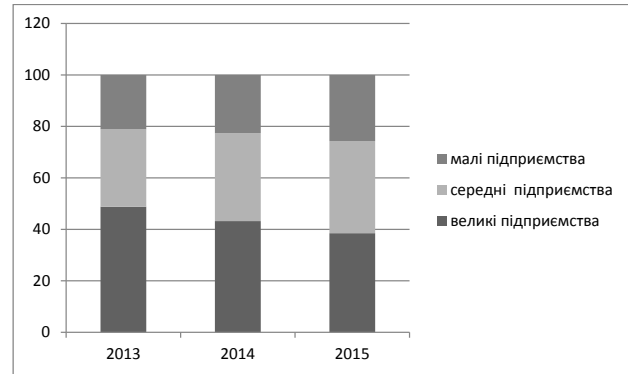

Рис. 2. Структура обсягу реалізованої продукції та послуг підприємств сфери інформації та телекомунікацій України за видами підприємств за 2013–2015 рр., %

Висновки з цього дослідження. Зробивши аналіз тенденцій розвитку діяльності телекомунікаційних підприємств України, доходимо висновку, що він має забезпечуватися такими напрямками діяльності:

- використання європейських стандартів якості надання послуг;
- розробка та впровадження тарифів, які б максимально враховували потреби і платоспроможність споживача;
- постійний моніторинг тенденцій на ринку телекомунікаційних послуг в Україні та світі, а також врахування їх в діяльності підприємств.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Акофф Р. Планування майбутнього корпорації / Р. Акофф ; пер. з англ. ; за ред. В.І. Данілова-Данільяна. – М. : Прогрес, 1985. – 328 с.
2. Ансофф И. Стратегическое управление / И. Ансофф ; пер. с англ. – М. : Экономика, 2005. – 487 с.
3. Економічний енциклопедичний словник : у 2 т. / за ред. С.В. Мочерного. – Львів : Світ, 2006–. – Т. 2. – 2006. – 568 с.
4. Дакус А.В. Економічний розвиток підприємства: сутність та визначення / А.В. Дакус, М.О. Сімченко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://probl-economy.kpi.ua/pdf/2012-3.pdf>.
5. Фатхутдинов Р.А. Управление конкурентоспособностью организации : [учебник] / Р.А. Фатхутдинов. – М. : Эксмо, 2005. – 544 с.
6. Звіт про роботу Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації, за 2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nkrzi.gov.ua/images/upload/142/6128/ZVIT_NCCI_2015.pdf.
7. Кількість підприємств за їх розмірами за видами економічної діяльності за період 2013–2016 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.